

**Макеєва О. М.**

*старший викладач*

**Степанківська Н. А.**

*студентка I курсу*

*Національного авіаційного університету*

*м. Київ, Україна*

## **РОЛЬ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ В УДОСКОНАЛЕННІ ЗАКОНОДАВЧОГО ПРОЦЕСУ**

Важливим чинником забезпечення якості законодавства, а саме його високого технічного рівня, є юридична техніка. Безліч правників наголошують, що метою законодавчої техніки є «забезпечення досконалості нормативно-правових актів» [2, с. 139], «найбільш раціональна, якісна і ефективна організація правотворчої діяльності, досягнення стислості, ясності, визначеної стандартності правових актів» [1, с. 48] тощо.

Досліджуючи дану проблематику я вважаю, що юридичну техніку варто розглядати як систему юридично-мовних та юридично-логічних прийомів, методів і юридично-технічних процедур розроблення законодавчих актів державним апаратом. Юридична техніка – є сукупність правил, прийомів і специфічних засобів підготовки, оформлення, публікації та систематизації нормативних правових актів та інших юридичних документів. Законодавчий акт є результатом людського мислення, що підпорядковується певним законам логіки, а отже, його зміст і структуру викладають за допомогою юридично-логічних прийомів і методів юридичної техніки. Розробляють законодавчий акт із дотриманням певного порядку дій, тобто певних офіційно встановлених юридично-технічних процедур,

порушення яких впливає на її продукт (законодавчий акт), зумовлює юридично значущі наслідки.

У реальних своїх висловлюваннях і процесах юридична техніка існує не тільки в якості величини правової сфери життєдіяльності, а й включена в більш широкий процес соціальної динаміки. Важливість і значимість даного положення пояснюється тим, що багато проблем, пов'язаних з теоретичним науковим аналізом зазначеного правового феномена, все ще залишаються малодослідженими. Невирішеність методологічних проблем сутності і ролі юридичної техніки може призвести до досить дивної і навіть небезпечної тенденції – забуттю цього важливого правового феномена: деякою новітньої навчальної літератури з теорії держави і права взагалі відсутня згадка про юридичну техніку.

Разом з тим, за всієї умовності застосування поняття «юридична техніка» дослідження його етимології представляється не тільки правомірним, а й науково, і практично виправданим. У Енциклопедичному юридичному словнику під юридичною технікою розуміється сукупний зв'язок певних прийомів, які застосовуються як при розробці змісту та структури правових приписів держави. Для з'ясування сутності юридичної техніки, перш за все, повинна бути вирішена проблема місця досліджуваного явища в системі юридичного знання, іншими словами, віднесення його до практичної чи теоретичної області. Єдиного підходу до цієї проблеми серед вітчизняних дослідників не існує. Суто практичний підхід має на увазі розгляд юридичної техніки виключно як практичної діяльності, спрямованої на вироблення тексту нормативно-правового акту. На думку наприклад, А.А. Ушакова, юридична техніка, з одного боку, повинна розглядатися як практична діяльність по оптимізації законодавства, з іншого боку, як наукова дисципліна, що вивчає таку діяльність. На думку А.С. Піголкіна, «наука про юридичну техніку повинна відмежовуватися від загальної теорії права»

Описаний підхід до проблеми сутності юридичної техніки найближче стоїть до підходу, який можна визначити як методологічний.

Суть цього підходу в тому, що юридичну техніку як правове явище особливого властивості не можна зводити ні до виключно практичної діяльності з оформлення проектів правових актів, ні до суто теоретичної проблематики.

Юридична техніка являє собою єдність обох елементів, тобто єдність наукового і практичного (власне технічного).

У будь-якій техніці чітко простежується поступальний рух від науково-технічного знання через технічну діяльність за допомогою технічних пристроїв до кінцевого результату-продукту.

Якщо дати методологічну схему застосувати до юридичної техніки, то можна побачити, що вона цілком може бути описана за допомогою наведеної схеми. Це видно з нижченаведеного зіставлення зазначених складових загальнофілософського поняття техніки з елементами техніки юридичної.

Прийоми, методи юридичної техніки та юридично-технічні процедури можуть бути закріплені в нормативно-правових актах, викладені в науково-методичних рекомендаціях або діяти як «неписані правила». Водночас, якщо прийоми, методи юридичної техніки використовуються переважно за традицією як надбання досвіду на основі ділових звичаїв, то юридично-технічні процедури завжди встановлюються нормативно-правовими актами.

Юридично-мовні прийоми й методи є найбільш дослідженими, вони розроблені переважно на законодавчому матеріалі та найповніше викладені у літературі. Система таких прийомів, методів отримала назву юридична (правова, законодавча) стилістика та лінгвістика. Напрямок взаємодії логіки та права називають юридичною логікою, або логікою права.

Питання включення юридично-технічних процедур у рамки юридичної техніки є дискусійним у колах відомих правників-теоретиків. Одні науковці вважають, що процедурні питання виходять за рамки законодавчої техніки, хоча й тісно пов'язані з останньою [4, с. 28], а решта відносять юридично-технічні процедури до поняття законодавчої техніки [3, с. 168]. Водночас варто наголосити, що процедурні питання мають велике значення, що підкреслюється можливістю визнання неконституційними законодавчих актів цілковито чи в окремій частині, якщо була порушена встановлена Конституцією процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності (ст. 152 Конституції України). Наслідком виявлення порушень законодавчої процедури, передбаченої Регламентом Верховної Ради, може бути скасування результатів голосування за законопроектом.

Головною метою будь-якої юридично-технічної процедури є реалізація основної, тобто матеріальної юридичної норми. Реалізується така процедура в рамках діяльності законодавчого органу з огляду на його повноваження. Зокрема, згідно з п. 3 ст. 85 Конституції до повноважень Верховної Ради належить прийняття законів. Для реалізації парламентом законодавчих повноважень найважливіші питання законодавчої процедури закріплено в Конституції України, зокрема в статті 94. Але в юридичній літературі також зазначено, що встановлений ст. 94 Конституції порядок здійснення повноважень Президента щодо підписання закону, опри-

люднення та повернення його для повторного розгляду до Верховної Ради виявився на практиці неоднозначним для розуміння. Внаслідок цього суб'єкти законодавчого процесу змушені були не раз звертатися до Конституційного Суду стосовно тлумачення положень згаданої статті [6, с. 168].

Також, на мою думку, стаття 94 Конституції має прогалини в регулюванні законодавчої процедури. Закон підписує Голова Верховної Ради і негайно направляє його Президентові. Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону підписує його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає зі своїми вмотивованими й сформульованими пропозиціями до Верховної Ради для повторного розгляду. У разі, якщо Президент протягом установленого терміну не повернув закон для повторного розгляду, він вважається схваленим Президентом і має бути підписаний та офіційно оприлюднений.

Під підписанням закону в юридичній літературі розуміють санкціонування вищою посадовою особою держави прийнятого законодавчим (представницьким) органом законодавчого акта. Підписання законодавчого акта є одним із найважливіших прав вищої посадової особи держави, що дозволяє їй брати активну участь у законодавчому процесі. Водночас це й найважливіший обов'язок вищої посадової особи держави [5, с. 294]. Та що робити, коли Президент не повертає закон до Верховної Ради для повторного розгляду й не підписує його?

Очевидно, тут належало б доповнити ст. 94 Конституції положенням, аналогічним тому, яке застосовується в разі, коли Президент не підписав та офіційно оприлюднив закон, прийнятий під час повторного розгляду протягом десяти днів. Згідно зі ст. 94 Конституції, якщо Президент не підписав такий закон, його негайно офіційно оприлюднює Голова Верховної Ради й публікує за своїм підписом.

Отже, одним із шляхів забезпечення якості законодавства України є ґрунтовна теоретична розробка питання юридичної техніки та впровадження її у законодавчий процес.

#### Список літератури:

1. Дутко А. Загальна характеристика техніки юридичного нормотворення. – Вісник Львівського університету. – 2000. – Серія юридична. Вип. 35. – С. 48–51.
2. Нашиц А. Правотворчество: теория и законодательная техника. – М., 1974. – С. 139–140.
3. Обсуждение проблем законодательной техники. – Ученые записки ВПИИСЗ. – 1966. – №6. – С. 168–170; Булаков О. – СПб.: издательство

«Юридический центр Пресс», 2003. – С. 301; Алексеев С. Общая теория права: В 2-х т. – Т. 2 – М.: Юрид. лит., 1982. – С. 272; Биля

4. Теоретичні основи використання нормотворчої техніки. Дисертація на здобуття ступеня кандидата юридичних наук. – Х., 2004. – С. 28.
5. Ющик О. Теоретичні основи законодавчого процесу. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – С. 293–294.
6. Обсуждение проблем законодательной техники. – Ученые записки ВПИИСЗ. – 1966. – № 6. – С. 168–170.
7. Законодательная техника: Науч.-практич. пособие / Под. ред. Ю. Тихомирова. – М., 2000. – С. 8–9;